

VÁCLAV KOFROŇ / 3. 4. 2020

Antonyho šance

Jedna zima jedné rodiny pod mostem Klementa Gottwalda. I tak by s trochou nadsázky mohl znít podtitul filmu, který se objevil v československých kinech v listopadu roku 1986. Psychologické drama natočené tvůrčím tandemem Vít Olmer – Ota Kopřiva se nestalo trhákem, což pravděpodobně ani nebylo ambicí tvůrců, ale mělo tehdy více než průměrnou návštěvnost a filmové recenzy i recenzenti v denících i odborných periodikách šetřili chválou jen málo. Alespoň dva příklady za všechny ostatní: „Pod režijním vedením Víta Olmera vznikl jeden z nadprůměrných snímků domácí produkce.“ „Olmer natočil snímek, který rozhodně vyniká nad šedý průměr naší filmové produkce už závanem svěží autenticity.“^[1]

Po dvou divácky velmi úspěšných filmech *Co je vám, doktore?* a *Jako jed*, jež bývají řazeny k žánru hořké komedie, přišli Olmer a Kopřiva s příběhem mladého muže Antonína Palečka, zvaného Antony. „Je to psychologický příběh, myslím, že hluboce lidský, současně nosný a životný. (...) Je to tedy příběh o citovém a rozumovém zrání mladého člověka, o hledání hodnot a především o hrdinově nelehké cestě za opravdovou odpovědností – k vlastnímu životu, životu svých blízkých,“ vysvětluje Vít Olmer.^[2]

„Jenom tu holku, že vychovám, to jsem si řekl,“ vyhrkne Antony rezolutně v jednom z dialogů s Martou. A to je jeden z možných klíčů k jeho životnímu dramatu. Příběh Antonyho a Marty není a ani nemůže být pohádkou. Už způsob jeho vyprávění má daleko k pohádkovosti. Příběh nekončí svatbou. Skromným svatebním obřadem se vlastně rozehrává. „Obvykle bývá milostný vztah manželstvím završen, tady naopak příběh naší dvojice, procházející mnoha peripetemi i krizemi, začíná teprve po racionálně uzavřeném sňatku,“^[3] poznamenává Olmer, proč ho námět k filmu zaujal natolik, aby ho upravil do podoby scénáře a také natočil.

Antony, asi pětadvacetiletý muž, se seznámí s o něco mladší Martou. Záhy jí nabízí sňatek a bydlení v Praze. Marta souhlasí a po svatbě se s překvapením dovídá o existenci Báry, tříleté Antonyho dcery, která dosud žila u jeho tchýně a tchána, protože Bářina máma zahynula při autonehodě. Antony, Marta a Bára začnou žít spolu v nevelkém bytě v jednom nuselském činžáku, nad nímž se vypíná Nuselský most, a pod okny jim vede železniční trať. A tak nepřeslechnutelné průjezdy vlaků jako by odpočítávaly naděje i ztráty této zvláštní, narychlo semknuté rodiny. Marta si svůj život v Praze představovala jinak, a proto od Antonyho po krátkém čase odchází. Jejich cesty se rozdělují. – K tomu spoluscenárista a režisér doplňuje: „V tomto filmu mi šlo v mých zásazích do scénáře především o to, aby osudy Antonyho a Marty šly paralelně, což v původním scénáři nebylo.“^[4] Marta zkouší své štěstí jako modelka a nevyhne se ani setkání s prostitucí. Antony pracuje do úmoru ve skladišti, musí čelit podvodům svých spolupracovníků a pro malou Báru mu zbývá pramálo času. Na konci filmového příběhu se Antony s Martou zase potkávají a společně i s Bárou procházejí podchodem pod železniční tratí. Jestli spolu zůstanou, nevíme.

Závěrečná sekvence, a jistě to není náhoda, je velmi podobná té z první třetiny filmu, kdy si Marta na schodech v podchodu zvrtné kotník a Antony ji chce při chůzi podepřít, přičemž řekne nebo spíš jen ucedí: „Chyť se mě.“ Dojdou pak domů, kde se zřejmě poprvé vášnivě pomilují. Naopak v závěrečné sekvenci má Antony nohu v sádře, kulhá a opírá se při tom o hůlku. Když jdou po schodech dolů, Marta mu – stejně lakonicky jako kdysi on jí – řekne: „Chyť se mě.“ Poté se tři siluety postav postupně vynořují z podchodu a před nimi v pozadí (my je vidíme zezadu) i nad nimi v nadhledu ční betonová konstrukce vysokého mostu. O symboličnosti této scény nelze pochybovat.

„Zdá se, že zejména spolupráce Víta Olmera a Oty Kopřivy je opravdovým tvůrčím souzněním. Dalším neopomenutelným kladem filmu je působivé, pravdivé zobrazení všech prostředí, jímž hrdinové filmu procházejí.“^[5] Citace z jedné z recenzí napovídá, jak důležitá byla spolupráce režiséra a jeho kameramana na podobě filmu. Olmer a Kopřiva spolu natočili už zmíněné filmy *Co je vám, doktore?* a *Jako jed*. U druhého z nich je Ota Kopřiva podepsán rovněž pod technickým scénářem, stejně jako v případě *Antonyho šance*. „Já si myslím, že taková spolupráce režiséra s kameramanem není žádnou novinkou, ale nutností. Vždyť film je především vizuální záležitost a režisér by měl mít na obrazové stránce eminentní zájem,“^[6] odpovídá

Kopřiva v rozhovoru pro měsíčník *Film a doba*. Olmer k tomu dodává: „Zhruba měsíc sedíme denně (u čaje, který vařím já) a vymýšlíme, jak natočit jednotlivé scény, při čemž mluvíme, co nám slina na jazyk přinese.“^[7] Pokud jde o *Antonyho šanci*, Kopřiva dále vysvětluje: „Na každý film máme základní, ale neomezující obrazový půdorys.“ A Olmer opět doplňuje: „Například obrazovým principem *Antonyho šance* bylo maximální použití siluet.“ Načež Kopřiva uzavírá: „Jednak silueta je dramatická, jednak se obrážela někde uvnitř toho příběhu.“^[8]

Kopřivovo vyjádření je výstižné a odpovídá také konečné podobě filmu. Siluety v obraze se obrážejí do příběhu, vyprávěného především vizuálně. Dialogy jsou omezeny na nezbytné minimum. Tehdy neotřelý styl zdůrazňuje reálné lokace, například autentické prostředí barů, bister či bufetů, vrátnic, bytů; nuselské ulice s oprýskanými činžáky, časté snímání ruční kamerou, využití přirozeného světla i v interiérech; převládající přítmí a šero, z něhož se matně vyjevují siluety postav hlavních i vedlejších. Syrovost obrazů metaforicky dotváří téměř naprostá absence slunečního svitu a skoro všudypřítomná vlezlá zima. Zvuková stopa se dělí na tři promyšlené roviny. Diegeticky pojaté soudobé hity z rádia zaznívají v kontrastu s minimalistickým hudebním doprovodem vracejícím se v jednoduchém motivu. Třetí, samostatnou a nejpůsobivější rovinou zvuku je dunění projíždějících vlaků, neúprosně rytmizující děj filmu.

Dalo by se říct, opět s trochou nadsázky, že *Antonyho šance* zůstává zřetelnou a stále pozoruhodnou siluetou v dějinách československé, a nejen té socialistické, kinematografie.

Antonyho šance (ČSSR 1986), režie: Vít Olmer, scénář: Vít Olmer, Rudolf Ráž, kamera: Ota Kopřiva, hudba: Jiří Stivín, hrají: Luboš Veselý, Veronika Jeníková, Barbora Straková, Jana Švandová, Milada Ježková, Karel Brožek a další. Filmové studio Barrandov, 76 min.

Poznámky:

[1] jff [Jiří Frühauf], Píšeme o filmu *Antonyho šance*. *Záběr* 20, 1987, č. 1 (13. 1.), s. 6; Jan Jaroš, *Šance trochu promarněná*. *Scéna* 12, 1987, č. 2 (30. 1.), s. 5.

[2] It [Ladislav Tunys], Jak režisér Vít Olmer vidí Antonyho šanci. *Kino* 41, 1986, č. 20 (30. 9.), s. 6.

[3] Tamtéž.

[4] Tamtéž, s. 7.

[5] Věra Míšková, Šance pro život. Nový film z Barrandova. *Rudé Právo* 66, 1986, č. 280 (27. 11.), s. 5.

[6] Alena Bechtoldová, Rozhovor s režisérem Vítem Olmerem a kameramanem Otou Kopřivou. *Film a doba* 33, 1987, č. 5, s. 248. Za zmínku, stojí, že Ota Kopřiva natočil s Vítem Olmerem již film *Druhý tah pěšcem*, u něhož byl rovněž autorem technického scénáře. Dále pak *Páni Edisoni* a nakonec film *Bony a klid*, který dokončil těsně před svou náhlou smrtí.

[7] Tamtéž, s. 249.

[8] Tamtéž.